

Zachęta do poznania swoich predyspozycji

„ (...) Wiesz co jest największą tragedią tego świata? Ludzie, którzy nigdy nie odkryli, co naprawdę chcą robić i do czego mają zdolności. Synowie, którzy zostają kowalami, bo ich ojcowie byli kowalami. Ludzie, którzy mogliby fantastycznie grać na flecie, ale starzeją się i umierają, nie widząc żadnego instrumentu muzycznego, więc zostają oraczami. Ludzie obdarzeni talentem, którego nigdy nie poznają. (...)” ~ Terry Pratchett

Jeżeli zastanawiasz się nad wyborem kierunku kształcenia / zawodu, bo niebawem będziesz kończył/a VIII klasę, to zachęcam Cię do przeczytania tego artykułu i wykorzystania kilku rad jakie tu zamieściłem.

W obecnych czasach szybkiego tempa zmian i wysokiego poziomu nieprzewidywalności (pomyśl choćby o tym jak zaskoczył wielki świat mały koronawirus) znaczenie ma rozsądne podejście do planowania kariery.

Podjęcie decyzji o wyborze szkoły zawodu, profilu w LO, nie jest jednorazowym aktem który przełoży się na Twoje przyszłe miejsce pracy. To początek procesu rozłożonego w czasie. Jednak warto swoją pierwszą decyzję dokładnie przemyśleć aby następne kroki były łatwiejsze, prostsze, bardziej oczywiste.

Jeśli niebawem kończysz VIII klasę będziesz musiał / musiała wybrać typ szkoły (LO albo Branżową Szkołę I Stopnia albo Technikum). **W przypadku wyboru technikum lub szkoły branżowej - będzie to również związane z wyborem określonego zawodu.**

Zapewne słyszałeś / słyszałaś, że „Twój wybór powinien być zgodny z predyspozycjami”. Prawie na pewno nikt nigdy nie wyjaśnił Ci co to tak naprawdę oznacza.

„Predyspozycja: cecha związana z czyimiś skłonnościami lub umiejętnościami, której posiadanie sprawia, że ktoś szczególnie nadaje się do czegoś” ~ Wielki Słownik Języka Polskiego

Mówiąc najprościej „**predyspozycje**” to taki skrót myślowy dla określenia: zainteresowań, zdolności, kompetencji, preferencji do pewnych zachowań, cech osobowości jakie posiadasz, czynności które przychodzą Ci z łatwością, zwodów które uznajesz za interesujące, i szeregu innych rzeczy. Innymi słowy **predyspozycje to zestaw cech które powodują, że w określonej sytuacji zaczynamy podejmować jakieś działanie z lepszego niż inni miejsca czy pozycji.** Np. posiadając predyspozycje muzyczne łatwiej nam nauczyć się gry na jakimś instrumencie, nut, zapamiętać usłyszaną melodię itd. O wiele łatwiej nam to przychodzi niż ludziom którzy takich muzycznych predyspozycji nie mają i którym „słoń nadepnął na ucho”. Specjaliści w zakresie uzdolnień muzycznych powiedzieliby, że mamy lepszy niż inni „słuch tonalny” (cokolwiek to znaczy), „słuch harmoniczny”, „wycucie rytmu” itd.

Podam kilka przykładowych predyspozycji zawodowych: zdolności organizacyjne, spostrzegawczość, dokładność, zdolności manualne, komunikatywność, kondycja fizyczna, dobre zdrowie, zmysł techniczny, wycucie smaku / zmysł artystyczny, zdolności sprzedażowe, zdolności biurowe, zdolności koncentracji uwagi, zdolności przywódcze, wyobraźnia przestrzenna, samodzielność i samodyscyplina, odporność na stres, uporządkowanie, kreatywność, otwartość na zmianę, umiejętności pracy zespołowej, systematyczność, obowiązkowość itd. itd. itd.

Tak czy owak, nie wchodząc w mało dla Ciebie interesujące szczegóły, warto zauważyć, że **do wykonywania poszczególnych zawodów niezbędne są konkretne predyspozycje - określone uzdolnienia, cechy charakteru, zainteresowania itp.**

Niektóre zdolności wymagane dla określonej profesji (profesja – inne określenie zawodu) wydają się oczywiste. Trudno wszak wyobrazić sobie np. architekta bez wyobraźni przestrzennej, ekonomistę bez zdolności rachunkowych, mechanika bez zdolności technicznych itd. Jednakże przydatność niektórych innych, ważnych, uzdolnień i predyspozycji, może nie być już tak oczywista. Np. zdolności biurowe potrzebne są dobremu nauczycielowi, uzdolnienia słowne (nazywane mądrzej „werbalnymi”) niezbędne są dla dobrego dyrektora itp. **Aby osiągnąć sukces w większości zawodów i zajęć, zazwyczaj konieczne jest posiadanie układu co najmniej kilku współistniejących tak rozumianych predyspozycji (no i oczywiście ciężkiej pracy).** *„By stać się kimś w swoim fachu, trzeba mieć talent, determinację do ciężkiej pracy i odrobinę szaleństwa w duszy”.* ~ A. J. Szepielak

O predyspozycjach raz jeszcze.

W tekście „Zachęta do poznania swoich predyspozycji” napisałem, iż słowo predyspozycje to taki „worek” w który wrzuca się: zdolności, zainteresowania, cechy osobowości i temperamentu, talenty, kompetencje itd. itp.

Osoby dokonujące tzw. wyborów zawodowych to najczęściej młodzi ludzie którzy mają czasami trudności aby trafnie rozpoznać swoje predyspozycje (jakkolwiek byśmy je rozumieli). Jednak poznanie własnych predyspozycji a także wymagań określonych zawodów w tym zakresie, ułatwia trafne decyzje dotyczące swojego rozwoju zawodowego. Każdy chyba rozumie, że praca zawodowa w miejscu które nie odpowiada indywidualnym predyspozycjom może powodować wysoki poziom frustracji i niezadowolenia. Poznanie siebie, świadomość własnych predyspozycji a także wymogów określonych zawodów, miejsc, charakteru wykonywanej pracy – ułatwia trafne decyzje edukacyjne i zawodowe.

W niniejszym artykule pominię naukowe podziały i definicje predyspozycji, ich strukturę, rozwój, wzajemne powiązania itd. Tekst ten jest bowiem zachętą tak do refleksji nad swoim potencjałem, jak i pokazaniem związku predyspozycji ze światem pracy. Dla profesjonalnych doradców zawodowych takie przedstawienie tematu może być mało teoretyczne i nie dość precyzyjne. Trudno. Kierowałem się tu nie teorią a pragmatyzmem.

Uczniowie sięgający do profesjonalnych opracowań dotyczących świata pracy np. różnego typu przewodników po zawodach, charakterystyk zawodów, sięgając po bogate zasoby internetowe itp., spotykają czasami określenia typu: „myślenie techniczne”, „koordynacja wzrokowo – ruchowa”, „zdolności werbalne”, „zdolności społeczne”. Warto więc je krótko przedstawić.

Oczywistym jest fakt, iż kilkunastoletnia młodzież, stojąca przed wyborem szkoły przygotowującej do pracy w określonym zawodzie nie może posiadać wszystkich predyspozycji „przypisanych” określonemu zawodowi. Np. pewne właściwości psychiczne, kompetencje a nawet zdolności czy zainteresowania będą się rozwijać i utrzymywać dopiero w toku szkolenia a potem pracy. Inne są dość trwałe (np. pewne cechy naszego temperamentu) i niewiele się zmieniają w czasie.

OTO LISTA PRZYKŁADOWYCH PREDYSPOZYCJI CZĘSTO WYMIENIANYCH W OPISACH ZAWODÓW:

ZDOLNOŚCI RACHUNKOWE - umiejętność szybkiego i prawidłowego wykonywania działań arytmetycznych np. przy wykonywaniu dokładnych pomiarów liczbowych, przeliczaniu, przy kontroli zapisów liczbowych. Osoba posiadająca zdolności rachunkowe zwykle ma dobre oceny z matematyki i innych przedmiotów ścisłych, ponadto lubi:

- precyzyjnie się wyślawiać,
- liczyć,
- być dobrze zorganizowana.

Zdolności matematyczne (rachunkowe) przydają się w wielu różnorodnych profesjach np. takich, w których przelicza się wielkości fizyczne, wartości towarów i usług itp. Zdolności te są zatem ważne w zawodach takich jak np.: sprzedawca, handlowiec, ekonomista, makler giełdowy itd.

ZDOLNOŚCI TECHNICZNE – umiejętność i łatwość posługiwania się różnymi narzędziami, instalowania i uruchamiania urządzeń technicznych, predyspozycje do szybkiego pojmowania zasad ich działania, umiejętności do wytwarzania różnych przedmiotów użytkowych. Osoba posiadająca zdolności techniczne lubi:

- majsterkować,
- działać np. naprawiać przedmioty,
- pomoce naukowe, którymi można manipulować.

Takie predyspozycje przydają się w tzw. „zawodach technicznych” jak np.: inżynier mechanik, monter elektronik, mechanik samochodowy, elektromonter, ślusarz, stolarz itd.

ZDOLNOŚCI MANUALNE – określają zręczność rąk i palców. Sprawność rąk potrzebna jest w wielu zawodach (chirurg, zegarmistrz, dentysta itd.)

KOORDYNACJA OKO – RĘKA - uzdolnienia do zadań wymagających dokładnej koordynacji ręki i oka.

- **Osoby szybkie i dokładne:** są uważne i dokładne, posługując się rękoma dobrze czują się przy pracach wymagających szybkości i precyzji. Predyspozycje przydatne zarówno w takich dziedzinach jak: mikrochirurgia czy neurochirurgia jak i potrzebne: zegarmistrzowi czy pracownikowi montowni samochodów pracującemu przy taśmie montażowej, sekretarce, nauczycielowi WF, kierowcy itp.
- **Osoby wolne i dokładne:** lubią precyzję i dokładność ale nie przy pracy w szybkim tempie. Powinny wybierać zawody wymagające uważnego oka i dokładnej ręki w których ważna jest nie ilość ale jakość pracy (np. stomatolog, hodowca roślin, ogrodnik, jubiler, konserwator dzieł sztuki, zegarmistrz, biegły sądowy itd.).

ZDOLNOŚCI JĘZYKOWE – to najprościej mówiąc zdolności do nauki języków obcych. Czym się przejawiają? Łatwością nauki języków obcych. Uczniowie posiadający takie zdolności zwykle uzyskują dobre oceny z „przedmiotów językowych” (j. angielski, j. niemiecki itd.). Przydatne są w wielu zawodach np. : nauczyciel języków, hotelarz, recepcjonista hotelowy, pilot wycieczek itd.

ZDOLNOŚCI WERBALNE (SŁOWNE) - to łatwość wypowiadania się w mowie i piśmie, jasne i poprawne formułowanie myśli. Osoba posiadająca uzdolnienia werbalne (słowne) lubi słuchać, czytać, pisać, na ogół nie ma problemów z ortografią, lubi gry słowne; może być

dobrym mówcą. Jednak niektóre osoby posiadające tego typu uzdolnienia, mogą preferować pisemny sposób porozumiewania się (osoba o uzdolnieniach literackich). Zdolności te przydatne są w wielu zawodach, nawet niezbyt oczywistych takich jak np.: naukowiec, inżynier, dyrektor, redaktor, dziennikarz, autor książek, nauczyciel. Zdolności te potrzebne są także w zawodach związanych z informacją i komunikacją (np. bibliotekarz, zawodach zw. z publik relation) czy niektórych zawodach prawnych. Lista zawodów w których są potrzebne predyspozycje słowne jest naprawdę długa: aktor, copywriter, historyk, korektor, krytyk literacki, sekretarz, tłumacz itd. itp. Umiejętność wysławiania się przydają się także nauczycielowi, przedstawicielowi handlowemu, recepcjoniście hotelowemu itd.

ZDOLNOŚCI ARTYSTYCZNE - przejawiają się w takiej aktywności ludzkiej jak: malowanie, taniec, rzeźbienie, gra na instrumentach muzycznych, projektowanie, aktorstwo, pisanstwo i inne. Np. osoby o uzdolnieniach muzycznych są wrażliwe na rytm, tonację i barwę dźwięku. Przejawiają wrażliwość na ładunek emocjonalny muzyki, są wrażliwe na złożoną strukturę muzyki. Niektóre z tych osób grają na instrumentach, komponują, śpiewają itp. Osoby uzdolnione plastycznie myślą obrazami, tworzą w umyśle rozmaite wizerunki rzeczywistości. Lubią sztukę: rysunki, malarstwo i rzeźbę. Mają dobre wyczucie koloru itd. Zdolności muzyczne przydają się (są wręcz niezbędne) dla przedstawicieli takich zawodów jak: dyrygent, organista, didżej, tancerz itp. Uzdolnienia plastyczne niezbędne są dla: malarza, rzeźbiarza, architekta, dekoratora wystaw itp.

ZDOLNOŚCI NAUKOWE (LOGICZNE) – to mówiąc najprościej zdolności do wyciągania prawidłowych wniosków z informacji na podstawie danych, formułowanie uzasadnionych sądów, krytyczność, logiczność, wnikliwość i bezstronność ocen itd. Osoby posiadające tego typu uzdolnienia lubią myśleć abstrakcyjnie, lubią precyzyjnie się wysławiać, są na ogół dobrze zorganizowane. Stosują logiczne struktury myślowe. Robią uporządkowane notatki, lubią eksperymentować w logiczny sposób i rozwiązywać problemy, myśleć analitycznie, wyciągać wnioski. Tzw. zdolności do myślenia naukowego predestynują do: uprawiania wszelkiego rodzaju nauk, pracy w wielu dziedzinach przemysłu, do podejmowania decyzji handlowych, pomagają w zarządzaniu i „rozumieniu” przedsiębiorstw. Zdolności do myślenia naukowego potrzebne są w każdej dziedzinie aktywności umysłowej w której wyniki zależą od gruntownej analizy danych i od dokładnego i obiektywnego rozumienia. Lista dziedzin w których niezbędne są uzdolnienia w zakresie myślenia naukowego: fizyka, chemia, archeologia, biologia, botanika, ekologia, fizjologia, neurologia, socjologia, psychologia, nauki społeczne, ekonomia, antropologia, geologia, meteorologia, elektronika, nauki komputerowe, cybernetyka, paleontologia, wszelkiego rodzaju laboratoria, urzędy, przedsiębiorstwa (szczególnie na szczeblu zarządzania) itd.

WYOBRAŹNIA PRZESTRZENNA – zdolność określania stosunków między przedmiotami w przestrzeni, oceniania kształtów i wielkości, umiejętność manipulowania nimi w myśli, wyobrażania sobie efektów składania sobie części razem, lub dokonywania obrotów figur i brył. Jest to wydolność w operowaniu na płaszczyźnie i po części w przestrzeni elementami geometrycznymi, utrzymanymi w polu wyobraźni. Osoby posiadające tego typu uzdolnienia bez trudu odczytują mapy, wykresy i diagramy. Lubią często geometrię, nie mają problemów z odczytywaniem rysunków technicznych, schematów, wykrojów. Lista zawodów w których potrzebna jest wyobraźnia przestrzenna jest naprawdę długa. Przydaje się w zawodach takich jak np.: stolarz, krawiec, technik budowlany architekt wnętrz, w wielu tzw. zawodach technicznych itd.

ZDOLNOŚCI SPOŁECZNE (PREDYSPOZYCJE SPOŁECZNE) - to zdolności do nawiązywania i utrzymywania kontaktów z innymi ludźmi i umiejętności współdziałania z nimi. Osoby posiadające zdolności społeczne są najczęściej dobrymi negocjatorami. Łatwo nawiązują kontakty z innymi ludźmi. Potrafią odczytywać cudze intencje. Lubią przebywać wśród ludzi. Mają wielu przyjaciół. Dobrze porozumiewają się z innymi (czasem manipulują innymi). Lubią zajęcia grupowe. Bez trudu odczytują znaczenie sytuacji towarzyskich. Lubią współpracować. W ramach tzw. predyspozycji społecznych można wymienić szereg zdolności, cech czy umiejętności itp. np.: **umiejętności rozumienia ludzi** (psycholog, pedagog, nauczyciel, ksiądz, handlowiec), **umiejętność słuchania** (nauczyciel, psycholog, doradca zawodowy), **chęć pomocy innym** (pielęgniarka, lekarz, nauczyciel, psycholog, hotelarz itp.), **umiejętność przekonywania** (dyrektor, kierownik, dowódca, kapitan), **umiejętność pracy w grupie** (strażak, piłkarz, personel szpitalny - pielęgniarka, lekarz itp.) itd.

UZDOLNIENIA W PROCESIE PERCEPCJI (ZDOLNOŚCI BIUROWE). Mówiąc najprościej chodzi tu o szybkość i dokładność z jaką umysł jest w stanie przyjąć informację wzrokową, przetworzyć ją i sformułować odpowiedź. Testy sprawdzające tę predyspozycję są uznawane jako metody sprawdzające tzw. zdolności biurowe czy urzędnicze. Polega to na zdolności spostrzegania i kontroli wzrokowej (spostregawczość korektorska). Oznacza to umiejętność szybkiego i dokładnego dostrzegania szczegółów w materiale drukowanym, pisanym, tabelarycznym. Pozwala to unikać błędów np. w obliczeniach matematycznych itp. Osoba o takich uzdolnieniach zatem rzadko popełnia błędy, szybko i dobrze sprawdza prace pisemne swoje i innych. Zauważanie szczegółów i błędów w pisowni przydaje się np. w takich zawodach jak: dziennikarz, ekonomista, urzędnik podatkowy, korektor, księgowy itd

WYTRZYMAŁOŚĆ PSYCHICZNA

To inaczej odporność na stres w sytuacjach zawodowych związanych z pracą i wykonywanymi zadaniami zawodowymi. Wytrzymałość psychiczna może być np. potrzebna w niektórych zawodach związanych z ludźmi np. nauczyciel, lekarz powinni wykazywać dużą odporność psychiczną. Wytrzymałość psychiczna może być związana z określonymi czynnościami zawodowymi. Np. przyjmuje się często, iż praca bardzo monotonna może również wymagać wysokiego poziomu wytrzymałości. **Wytrzymałość psychiczna potrzebna jest zarówno** nauczycielowi jak i żołnierzowi czy sprzedawcy. **Odporność na stres powinna cechować nie tylko przedstawicieli w/w zawodów ale i** kaskadera, sapersa, strażak, policjanta itd.

WYTRZYMAŁOŚĆ FIZYCZNA

Stopień wytrzymałości fizycznej jest trudny do ustalenia, zależy od wielu czynników między innymi: siły i sprawności mięśni, układu oddechowego, ogólnego stanu zdrowia itd. Zastanawiając się nad wytrzymałością fizyczną należy zwrócić uwagę na ogólny stan zdrowia (wady i zaburzenia ustroju wrodzone lub nabyte). Można również ocenić swoją wytrzymałość fizyczną analizując swój udział na zajęciach z WF. Zdolność wykonywania ciężkiej fizycznej pracy przez dłuższy czas potrzebna jest murarzowi czy mechanikowi ale potrzebuje jej też: sportowiec, żołnierz, strażak, technik budowlany itd.

KONCENTRACJA UWAGI - polega na skupianiu uwagi na tym samym problemie, sygnale, rzeczy przez dłuższy czas bez odczuwania dotkliwego znużenia. Predyspozycja ważna w zawodach takich jak np.: ekonomista, kucharz, programista, dróżnik (trochę już zapomniany i coraz rzadziej wykonywany zawód), technik telekomunikacji.

PODZIELNOŚĆ UWAGI - polega na umiejętności zajmowania się jednocześnie kilkoma sprawami oraz na łatwym odbieraniu i rozróżnianiu kilku sygnałów pochodzących z różnych źródeł. Predyspozycja ważna w zawodach takich jak np.: kierowca, kucharz, koordynator lotów.

KREATYWNOŚĆ / TWÓRCZE MYŚLENIE - polega na tworzeniu i realizowaniu nowych rozwiązań dla przedmiotów, sytuacji itp. Myślenie twórcze przejawia się w takiej aktywności ludzkiej w której przy rozwiązywaniu problemów nie ma jednego dobrego rozwiązania (np. wymyślanie reklamy), tzw. myśleniu dywergencyjnym, rozważaniu różnych możliwości, kreowaniu nowatorskich pomysłów itp. Predyspozycje ważne w zawodach takich jak np. autor reklam, architekt wnętrz, polityk.

WYOBRAŹNIA - polega na umiejętności wyobrażania sobie różnych zdarzeń, sytuacji, pomimo że nie było się bezpośrednim ich świadkiem. Wyobraźnia ważna naprawdę w wielu zawodach chociażby: specjalista ds. BHP, scenarzysta, autor reklam itd

DOBRA PAMIĘĆ - polega na zapamiętywaniu dużej ilości informacji w krótkim czasie, a następnie odtworzeniu tych informacji po jakimś czasie, cecha ważna w zawodach takich jak np.: technik ekonomista, konferansjer, aktor, piosenkarz, sprzedawca itd.

O „iskrach bożych” czyli o tym jakich predyspozycji wymagają od nas zawody

Mój świętej pamięci dziadek, mówił mi wiele lat temu, że każdy zawód wymaga od człowieka „iskry bożej”. W języku doradców zawodowych owa „iskra boża” to zestaw predyspozycji które ułatwiają wykonywanie określonej pracy i zawodu. W niniejszym artykule postaram się pokazać (bardzo ogólnie) związki pomiędzy zawodami /grupami zawodów a predyspozycjami.

W poprzednich krótkich artykułach dotyczących predyspozycji wspomniałem, że termin ten zawiera w sobie różne znaczenia (zdolności, zainteresowania, cechy charakteru itd.).

Spróbujmy myśl tę nieco rozwinąć. O uzdolnieniach możemy mówić w ujęciu szerszym (w takim ich opisywaniu wówczas wymienimy np.: uzdolnienia techniczne, uzdolnienia do przedmiotów ścisłych, pedagogiczne, artystyczne itd.). Możemy je omawiać również w węższym zakresie (np. spostrzegawczość, koncentracja i podzielność uwagi, wyobraźnia przestrzenna, sprawność manualna itd.). Jak już poprzednio wspomniałem, mówiąc o predyspozycjach, mamy na myśli również i cechy charakteru w stosunku: do pracy, do przedmiotów, zjawisk materialnych (np. systematyczność, dokładność, obowiązkowość, zaradności itd.), do otoczenia (odpowiedzialność, odwaga, opanowanie, samodzielność) itd.

Mówiąc o predyspozycjach do określonych zawodów nie sposób pominąć cech temperamentu przejawiających się w reakcjach emocjonalnych (np.: zrównoważenie, pobudliwość, łatwy kontakt z ludźmi), czy w reakcjach motorycznych (szybkość ruchu i czynności, wytrwałość, cierpliwość itd.). Wspomniałem też o tym, że predyspozycje to również wytrzymałość psychiczna i wytrzymałość fizyczna itd. itp. Artykuły wcześniejsze znajdziesz:

(http://www.pppbraniewo.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=481:zacheta-do-poznania-swoich-predyspozycji&catid=8&Itemid=102 i tu

http://www.pppbraniewo.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=490:o-predyspozycjach-raz-jeszcze&catid=8&Itemid=102)

- Poniżej przedstawiam określone grupy zawodów / i przykładowe zawody w kontekście predyspozycji.
- Podziału na grupy i wybór zawodów dokonałem wg. własnego „widzi mi się” ☺.
- W przypadku predyspozycji dla określonej „grupy” profesji, trzeba pamiętać o tym, że zawodów jest w niej na ogół wiele i czasem różnią się one pod tym względem znacznie. Podam przykład w nawiązaniu do pierwszej grupy jaka tu zostanie omówiona (zawodów budowlanych). Do grupy profesji budowlanych należą np.: monter konstrukcji budowlanych, monter sieci i instalacji sanitarnych (oba zawody można zdobyć uczęszczając do Branżowej Szkoły I Stopnia) ale też inżynier budownictwa czy inżynier architektury (te dla odmiany wymagają ukończenia studiów). W zawodzie monter konstrukcji budowlanych przydają się: zdolności techniczne, zdolności manualne i ruchowe, wytrzymałość fizyczna; a także: odpowiedzialność, rozważność, solidność, umiejętność współdziałania, refleks. Monter sieci i instalacji sanitarnych wymaga: zdolności technicznych, wytrzymałości fizycznej; a ponadto: zmysłu równowagi, braku lęku wysokości, spostrzegawczości, ostrości wzroku, podzielności uwagi, umiejętności współdziałania. W zawodzie inżynier budownictwa przydają się: zdolności techniczne, zdolności rachunkowe, wyobraźnia przestrzenna; a także: dobra pamięć, pomysłowość, zdolności społeczne (przy stanowiskach pracy przy kierowaniu ludźmi). Dla zawodu inżyniera architekta odpowiednio: zdolności rachunkowe, zdolności manualne, ruchowe, koordynacja, zdolności twórcze (artystyczne), zdolności naukowe (myślenie logiczne), wyobraźnia przestrzenna, pomysłowość, samodzielność, umiejętność współpracy, estetyka, zdolności rysunkowe itd.

1. ZAWODY BUDOWLANE

Osoby pracujące w zawodach budowlanych zajmują się mówiąc najbardziej ogólnie - budową, rozbudową, remontami i utrzymaniem technicznym obiektów budowlanych. Grupa ta obejmuje zawody w których pracuje się przy wykonywaniu najrozmaitszych prac budowlanych (murowanie, tynkowanie, prace dekarские, malowanie itd.), wznoszeniu nowych konstrukcji, montażu urządzeń i instalacji grzewczych, wodnych, kanalizacyjnych, gazowych itp. oraz ich konserwacji, sporządzaniu dokumentacji budowlanej (plany, kosztorysy itd.). Zawody budowlane wymagają najczęściej: umiejętności technicznych, umiejętności związanych ze sporządzaniem i użytkowaniem dokumentacji (przydają się tu między innymi – wyobraźnia przestrzenna, zdolności rachunkowe itp.). W niektórych zawodach z tej grupy potrzebne są także: samodzielność, inicjatywa, energia ale również opanowanie i rozważa (praca często na znacznych wysokościach, rusztowaniach itp.). Kilka przykładowych zawodów z tej grupy w zestawieniu z predyspozycjami.

- **Technik budownictwa (predyspozycje):** zmysł techniczny i szybkie uczenie się obsługi nowych maszyn i urządzeń, wyobraźnia przestrzenna, umiejętności szybkiego podejmowanie decyzji (zwłaszcza w sytuacjach awaryjnych), odporność na stres, sprawność fizyczna i odporność psychiczna, dyspozycyjność odpowiedzialność, dobra organizacja, dokładność i systematyczność, umiejętność współpracy w zespole.

- **Betoniarz-zbrojarz (predyspozycje):** wytrzymałość na długotrwały wysiłek fizyczny, odporność na zmienne warunki atmosferyczne, sprawność fizyczna, dokładność i spostrzegawczość, dyspozycyjność, wyobraźnia przestrzenna, zdolności manualne odpowiedzialne wywiązywanie się z powierzonych zadań bez konieczności stałego nadzoru przełożonego.
- **Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie (predyspozycje):** zainteresowania matematyczno-techniczne, sprawność fizyczna i manualna (układ kostno-stawowy, koordynacja wzrokowo-ruchowa oraz zmysł równowagi), spostrzegawczość - z wyobraźnią przestrzenną, zdyscyplinowanie i dokładność przy wykonywaniu pracy, kreatywność i konsekwencja w realizacji zadań, umiejętność koncentracji i podzielność uwagi, wyczucie proporcji, piękna i estetyki, odpowiedzialność za efekty swoich działań.
- **Murarz-tylnik (predyspozycje):** cierpliwość, dokładność, wytrwałość, uzdolnienia matematyczne i techniczne, sprawność manualna, wytrzymałość fizyczna, zdolność do pracy na wysokościach, spostrzegawczość.
- **Stolarz (predyspozycje):** zdolności manualne oraz prawidłowa koordynacja wzrokowo-ruchowa, zainteresowania nowościami technicznymi, zmysł estetyczny i dobry wzrok, uzdolnienia plastyczne, staranność, opanowanie, dokładność, cierpliwość, pomysłowość, dobry gust i samodzielność, umiejętność doboru kolorystycznego drewna i tworzyw sztucznych.

2. ZAWODY EKONOMICZNE I BIUROWE

Prace biurowe zarówno ekonomiczne jak i administracyjne związane są najczęściej z czynnościami rutynowymi o z góry ustalonych etapach. Wymagają dokładności, szybkości ale przede wszystkim dobrej organizacji. W zależności od konkretnego zawodu z tej grupy, wymagane są różne predyspozycje jak chociażby: zdolności rachunkowe (w zawodach związanych z finansami), spostrzegawczość, podzielność uwagi, dobra pamięć wzrokowa, zdolności organizacyjne, systematyczność w działaniu, cierpliwość (żmudne obliczenia, wielokrotne korygowanie danych itp.), zainteresowania problematyką ekonomiczną, umiejętność wypowiadania się w mowie i piśmie itp.

3. ZAWODY HANDLOWE

Handel to nie tylko sprzedaż, szybki obrót towarów na rynku, ale również wypełnianie określonej dokumentacji handlowej, dystrybucja, przechowywanie towarów i ich eksponowanie, transportowanie produktów, zabezpieczenie towarów przed zniszczeniem i zepsuciem, magazynowanie itd. Istnieją tu różne stanowiska pracy i zawody wymagające określonych kwalifikacji i umiejętności. I tak osoby wykonujące zawody w firmach handlowych bezpośrednio przy sprzedaży powinny mieć dobrą pamięć (pamiętanie cen i rozmieszczenia towarów), podzielną uwagę (zwracanie uwagi na wielu klientów jednocześnie), powinny mieć szybkie tempo ruchów, zdolności rachunkowe, zamięłowanie do porządku, systematyczność. Osoby obsługujące klientów powinny być opanowane i muszą potrafić nawiązywać kontakty z klientami (styczność z dużą ilością osób), muszą być uprzejme i taktowne a także zdyscyplinowane. Nie bez znaczenia jest właściwa postawa moralna (rozrachunki z klientami). Osoby wykonujące zawody przy pracy związanej z obrotem handlowym, powinny charakteryzować się dobrą spostrzegawczością (kontrola rachunkowości, wyszukiwanie dokładności itp.), szybką orientacją. Prócz tego przydają się tu

również zdolności rachunkowe, rzetelność (styczność z większymi sumami pieniędzy), dokładność, cierpliwość (kontrola ksiąg i rachunków), zdolności organizacyjne (np. szukanie możliwości większej rentowności działalności handlowej) itp.

- **Sprzedawca (predyspozycje):** umiejętność pracy z ludźmi, życzliwość, cierpliwość, spostrzegawczość, komunikatywność, dokładność.
- **Technik handlowiec (predyspozycje):** cierpliwość, spostrzegawczość, komunikatywność, życzliwość dla ludzi, systematyczność, dokładność, elastyczność, łatwość nawiązywania kontaktów, umiejętność negocjacji.

4. ZAWODY MECHANICZNE I PROFESJE ZWIĄZANE Z PRZEMYSŁEM.

Bardzo duża gama różnorodnych zawodów. Osoby wybierające jakąś profesję z tej grupy miałyby do czynienia z wieloma technologiami (właśnie te technologie decydują o owej różnorodności). W związku z szybkim rozwojem nauki, techniki, zmieniającymi się technologiami - giną stare zawody i powstają zupełnie nowe. Niektóre zawody z tej grupy związane są np. technologią obróbki metali, inne z obsługą, naprawami, konserwacją najróżnorodniejszych maszyn i urządzeń. Wymagają najczęściej: zmysłu technicznego (rozumienie konstrukcji maszyn), sprawności w posługiwaniu się narzędziami i urządzeniami. Wskazane często są następujące cechy: dobra spostrzegawczość, umiejętność obserwacji, dokładność, systematyczność, podzielność uwagi.

- **Elektromechanik (predyspozycje):** zainteresowanie elektromechaniką, operatywność w działaniu, uczciwość, sumienność i zdyscyplinowanie, odpowiedzialność i systematyczność w działaniu, umiejętność rozwiązywania problemów zawodowych, myślenie techniczne.
- **Elektromechanik pojazdów samochodowych (predyspozycje):** uzdolnienia techniczne, sprawność manualna, cierpliwość, spostrzegawczość, dokładność i konsekwencja w realizacji zadań, chęć podnoszenia kwalifikacji zawodowych.
- **Mechanik pojazdów samochodowych (predyspozycje):** dokładność, sumienność, odpowiedzialność, kreatywność, konsekwentność w realizacji zadań, otwartość na zmiany, zaradność, zainteresowania techniczne, zdolności manualne.

5. ZAWODY ELEKTRONICZNE, ELEKTRYCZNE, ENERGETYCZNE, TELEKOMUNIKACYJNE, INFORMATYCZNE.

Poszczególne zawody stawiają różnorodne wymagania. W zawodach elektryczno – energetycznych. Niezbędny jest zmysł techniczny, zdolności matematyczne i wiedza z zakresu fizyki na pewno tu nie zaszkodzą. Z innych wymogów można wymienić chociażby spostrzegawczość (kontrola urządzeń elektrycznych i energetycznych), uwaga podzielna (często obsługa całego zespołu urządzeń), szybka reakcja konieczna np. w razie awarii . Bardzo często ważnym wymogiem jest dobry stan zdrowia. W zawodach związanych z elektroniką i telekomunikacją wymagana jest dobra spostrzegawczość (szczególnie przy wyszukiwaniu uszkodzeń), umiejętność dobrej koncentracji uwagi i jej podzielność (np. przy naprawie rozmaitych urządzeń elektronicznych), wyobraźnia przestrzenna niezbędna do zrozumienia budowy urządzeń elektronicznych i ich schematów, uzdolnienia i zainteresowania techniczne, uzdolnienia do fizyki i matematyki, cierpliwość i dokładność

(praca może być jednostajna przy bardzo precyzyjnych urządzeniach elektronicznych). W zawodach informatycznych wymagana jest cierpliwość, opanowanie (praca monotonna). Wymagane jest również autentyczne zainteresowanie informatyką i sprzętem komputerowym (uzupełnianie wiedzy na bieżąco, szybki postęp technologiczny, częste zmiany). Przydają się tu również zainteresowania i umiejętności techniczne, zdolności do koncentracji uwagi, spostrzegawczość, umiejętność dostrzegania szczegółów i niewielkich różnic, dokładność w wykonywaniu pewnych procedur.

- **Elektryk (predyspozycje):** zainteresowanie elektryką, operatywność w działaniu, uczciwość, sumienność i zdyscyplinowanie, terminowość, dokładność, cierpliwość, odpowiedzialność i systematyczność w działaniu, komunikatywność, umiejętność rozwiązywania problemów.
- **Technik informatyk (predyspozycje):** zainteresowania rozwojem nowoczesnych technologii informatycznych, zdolności manualne, kreatywność, chęć do ciągłego doskonalenia zawodowego, cierpliwość i dokładność.

6. PRAWO I ZAWODY POKREWNE

Praktycznie wszystkie zawody z tej grupy wymagają wykształcenia wyższego. Istnieje wiele dziedzin prawa np.: prawo cywilne, karne, publiczne, administracyjne itp. Istnieją również liczne zawody np. : sędzia, radca prawny, prokurator, adwokat, asystent prawny, komornik, notariusz itd. Wszystkie wymienione dziedziny i zawody wymagają od ludzi pracujących w profesjach prawnych, gruntownej znajomości i wiedzy min. przepisów prawnych. Wiedzę taką można osiągnąć studiując prawo. Dlatego też osoby które chciałyby pracować w zawodach prawnych powinny pomyśleć o szkole średniej (najlepiej LO) aby uzyskać świadectwo dojrzałości i podjąć studia wyższe. Zawody prawne wymagają wielu predyspozycji z pośród których wymienić można np.: dobrą pamięć, poczucie sprawiedliwości, umiejętność prowadzenia dyskusji, braku zahamowań przy wystąpieniach publicznych, umiejętność przekonywania innych do własnych poglądów, dobrze rozwinięte myślenie logiczne i umiejętności kojarzenia rozmaitych faktów, sprawność, logiczność i umiejętności wypowiedzania się w mowie i piśmie.

- **Adwokat (predyspozycje):** zdolności werbalne (słowne), zdolności naukowe (myślenie logiczne), uzdolnienia w procesie percepcji (tzw. zdolności biurowe), wytrzymałość psychiczna. Ponadto: dobra pamięć, zdolność koncentracji uwagi, umiejętność przekonywania, umiejętność organizacji pracy, dyskrecja
- **Notariusz (predyspozycje):** zdolności rachunkowe, zdolności werbalne, zdolności naukowe, zdolności społeczne, uzdolnienia w procesie percepcji, wytrzymałość psychiczna. Ponadto: rzetelność, skrupulatność, rzeczowość, dokładność, spostrzegawczość, umiejętność podejmowania decyzji, uczciwość, bezstronność, dyskrecja.
- **Prokurator (predyspozycje):** zdolności werbalne (słowne), zdolności naukowe (myślenie logiczne), zdolności społeczne, uzdolnienia w procesie percepcji (zdolności biurowe), wytrzymałość psychiczna. Ponadto: umiejętność przekonywania, odwaga, samokontrola, umiejętność szybkiego i rozsądnego działania, dobra pamięć, spostrzegawczość.

7. ZAWODY Z BRANŻY ODZIEŻOWEJ I WŁÓKIENNICZEJ

Osoby wykonujące zawody z tej grupy są zatrudniane przy produkcji odzieży męskiej, damskiej, młodzieżowej, dziecięcej itp. Podstawowymi surowcami są tkaniny, dzianiny z włókien naturalnych, sztucznych, syntetycznych a także skóra i tworzywa skóropodobne. Dzięki stałemu wprowadzaniu nowych maszyn i urządzeń zarówno kroiczych jak i szwalniczych zmniejsza się stale udział pracy ręcznej w procesach technologicznych przy produkcji odzieży. Praktycznie cała odzież jest już konfekcjonowana (gotowa), dlatego też przez pewien czas spadało zapotrzebowanie na usługi polegające na szyciu miarowym. Ograniczeniem tego procesu stał się czynnik mody. Wymagania i predyspozycje są zróżnicowane w zależności od zawodu. Można wymienić tu jednak np.: spostrzegawczość, umiejętność koncentracji uwagi (np. przy krojeniu), pamięć wzrokową, dobra wyobraźnia przestrzenna (odczytywanie wzorów z żurnali), tzw. „miara w oku” (ważna przy krojeniu i dopasowywaniu). Przydatne są również uzdolnienia rysunkowe (modelowanie i projektowanie odzieży), systematyczność, staranność, dokładność i cierpliwość. Ponadto ważna jest pomysłowość (projektowanie odzieży, przeróbki, zmiana fasonów itp.) i poczucie estetyki.

- **Krawiec (predyspozycje):** zdolności manualne, zdolności artystyczne, wyobraźnia przestrzenna. Ponadto: dobra spostrzegawczość, uwaga skoncentrowana, pamięć wzrokowa, systematyczność, dokładność, staranność, cierpliwość.
- **Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych (predyspozycje):** zdolności manualne, ruchowe, koordynacja, zdolności artystyczne, wyobraźnia przestrzenna. Ponadto: dobra spostrzegawczość, uwaga skoncentrowana, pamięć wzrokowa, systematyczność, dokładność, staranność, cierpliwość.

8. ZAWODY GASTRONOMICZNE / SPOŻYWCZE

Ta grupa zawodów obejmuje pracowników gastronomii, którzy są zatrudniani przy sporządzaniu potraw i obsłudze konsumentów w otwartych i zamkniętych zakładach żywienia zbiorowego. Osoby wykonujące zawody z tej grupy pracują również przy sporządzaniu wyrobów garmazeryjnych i przygotowywaniu półfabrykatów, dość duża grupa zawodów obejmuje przetwórstwo i produkcję żywności. Osoby z takim przygotowaniem zawodowym mogą pracować w barach szybkiej obsługi, jadłodajniach, restauracjach, kawiarniach, zakładach przetwórstwa żywności (piekarnie, ciastkarnie, mleczarnie, masarnie, zakłady przetwórstwa owocowo – warzywnego itp.) wykonując rozmaite czynności w zależności od wykonywanego zawodu i miejsca pracy. W zawodach związanych z gastronomią wymagane są między innymi: dobra spostrzegawczość, podzielność uwagi (np. jednoczesne przygotowywanie kilku potraw jednocześnie), umiejętność organizacji pracy, łatwość nawiązywania kontaktu z innymi ludźmi (stały kontakt z konsumentami), poczucie estetyki (dbałość o estetyczny wygląd potraw, nakryć, pomieszczenia itp.). Bardzo istotny jest rozwinięty zmysł smaku i węchu (ocena jakości potraw). W zawodach związanych z przetwórstwem żywności wymagane są np.: podzielność uwagi (śledzenie toku produkcji i przetwarzania żywności), zamięłowanie do czystości, w niektórych zawodach - zainteresowania chemią i fizyką, systematyczność i dokładność (przestrzeganie receptur przy wyrobie i przetwarzaniu produktów żywnościowych), zdolności rachunkowe (obliczanie proporcji poszczególnych produktów) itp.

- **Technik żywienia i usług gastronomicznych (predyspozycje):** duża wrażliwość estetyczna i smakowa, kreatywność, szybkie podejmowanie działań, myślenie analityczne, umiejętność pracy w grupie.

- **Cukiernik (predyspozycje):** dokładność, kreatywność, cierpliwość, sumienność, zainteresowanie cukiernictwem, żywieniem i gastronomią, uzdolnienia kulinarne i artystyczne, predyspozycje do sprawnej oceny surowców i produktów finalnych oraz oceny organoleptycznej produktów i półproduktów cukierniczych, wycucie czasu i miejsca.
- **Piekarz (predyspozycje):** dokładność, cierpliwość, sumienność, czujność, zainteresowanie piekarnictwem, żywieniem i gastronomią, uzdolnienia manualne i artystyczne, predyspozycje do sprawnej oceny surowców i produktów finalnych oraz oceny organoleptycznej produktów i półproduktów piekarniczych, wycucie czasu i miejsca.
- **Kucharz (predyspozycje):** duża wrażliwość estetyczna i smakowa, dobry węch i wycucie smaku, zainteresowanie sztuką kulinarną, dyscyplina, kreatywność.

9. HOTELARSTWO I TURYSTYKA

Turystykę w Polsce charakteryzuje obecnie szybkie tempo rozwoju oraz bogactwo form (rozwija się np. gwałtownie agroturystyka czyli wypoczynek na terenach wiejskich). Możliwe, że obecne zawirowania zw. z pandemią koronawirusa negatywnie wpłyną na rozwój branż turystycznej i hotelarskiej. W różnorodnych formach ruchu turystycznego bierze udział (w normalnych a nie takich jak dziś warunkach) wielomilionowa rzesza turystów. Dalszy rozwój ruchu turystycznego, zarówno przyjazdowego z zagranicy, jak i krajowego, uzależniony jest w dużym stopniu od racjonalnego wykorzystania istniejącej bazy usługowej (hotele, informacja turystyczna, biura podróży itp.), jej dalszego rozwoju oraz, od stałego podnoszenia poziomu świadczonych usług. Osoby pracujące w grupie zawodów hotelarskich wykonują, organizują lub nadzorują prace związane z obsługą gości hotelowych (technik hotelarz, pracownik pomocniczy obsługi hotelowej), lub czynności związane z szeroko rozumianą obsługą ruchu turystycznego. Praca w hotelach, biurach podróży, przedsiębiorstwach usługowych związanych z obsługą ruchu turystycznego, agencjach turystycznych itp. W zależności od konkretnego zawodu potrzebne są rozmaite predyspozycje. Najczęściej powtarzającymi są: dobra komunikatywność, łatwość w kontaktach z ludźmi, zmysł obserwacji i pewien talent psychologiczny (trzeba szybko zauważać i reagować na potrzeby klientów), mieć zdolności do nauki języków obcych (standardem tych zawodów jest biegłość w mowie i piśmie przynajmniej w dwóch językach obcych), przyda się tu również znajomość komputera (zarówno w hotelach jak i agencjach turystycznych to bardzo potrzebne narzędzie pracy) itd.

- **Technik hotelarstwa (predyspozycje):** zdolności manualne, ruchowe, koordynacja, zdolności werbalne (słowne) - komunikatywność, dobra organizacja, dyskrecja, zdolności społeczne (opanowanie, uprzejmość i cierpliwość), odporność na stres. Bardzo przydają się wysokie zdolności językowe (j. obce).
- **Technik obsługi turystycznej (predyspozycje):** zdolności rachunkowe, zdolności manualne, ruchowe, koordynacja, zdolności werbalne (słowne). zdolności społeczne, uzdolnienia w procesie percepcji (z. biurowe), wytrzymałość psychiczna.

10. ZAWODY ROLNICZE, OGRODNICTWO, OCHRONA ŚRODOWISKA, LEŚNICTWO

Do tej grupy zalicza się zawody w których praca wymaga kontaktu z przyrodą, zwierzętami, roślinami, z ich pielęgnacją, uprawą, hodowlą, a ponadto różnymi zjawiskami zachodzącymi w przyrodzie. W grupie tej znajdują się również zawody związane z organizowaniem, wykonywaniem prac związanych z gospodarką leśną, zarządzaniem lasu, szeroko rozumianą ochroną środowiska itp. XXI wiek ma być stuleciem biologii. Gospodarka żywnościowa, ochrona środowiska znajdują się w centrum zainteresowań zarówno naukowców jak i praktyków. W zw. z tym przynajmniej niektóre zawody z tej grupy wydają się być perspektywiczne (bardziej perspektywiczne są profesje związane np. z ochroną środowiska niż z rolnictwem, co wcale nie oznacza, że dla niektórych osób zawody rolnicze są złe). Zawody z tej grupy wymagają zamiłowania do przyrody, poczucia odpowiedzialności, zdolności prowadzenia obserwacji, spostrzegawczości, dokładności, zrównoważenia, przydają się tu wiadomości z zakresu biologii. Niektóre profesje wymagają bardzo dobrego stanu zdrowia.

- **Rolnik (predyspozycje):** zainteresowanie rolnictwem, wiedzą rolniczą i umiejętność praktycznego jej stosowania w pracy, wytrwałość i cierpliwość, dokładność, sumienność i systematyczność (są to bardzo ważne cechy szczególnie przy czynnościach związanych z doглядaniem inwentarza), zaradność i pomysłowość, dobra sprawność fizyczna, wytrzymałość fizyczną, spostrzegawczość i umiejętność obserwacji (np. zjawisk zachodzących w przyrodzie), dobry refleks (jest to niezbędne przy kierowaniu oraz obsłudze pojazdów i maszyn rolniczych).
- **Technik agrobiznesu (predyspozycje):** zainteresowania ekonomiczne i ekologiczne, zdolności organizatorskie i marketingowe, kreatywność, komunikatywność, zamiłowanie do przyrody, umiejętność nawiązywania relacji z ludźmi.
- **Technik leśnik (predyspozycje):** dokładność, sumienność, zdyscyplinowanie, przewidywanie konsekwencji swoich decyzji, konsekwencję w realizacji zadań, zainteresowanie przyrodą i losami naszej planety, gotowość do pracy na świeżym powietrzu, uzdolnienia techniczne.

11. SPORT

W grupie tej mieszczą się zawody związane z działalnością sportową i z czynnym zawodowym uprawianiem rozmaitych dyscyplin sportowych. Celem pracy w profesjonalnym sporcie jest osiągnięcie wyniku (treningi, udział w zawodach sportowych itp.). Wszystkie dyscypliny sportowe możemy podzielić na dwie grupy: indywidualne i zespołowe. Do codziennych czynności sportowców należą odbywanie treningów i start w zawodach. W innych zaś zawodach z tej grupy do czynności należą np.: profesjonalne organizowanie treningów, organizacja i przeprowadzanie imprez sportowych, kontrola formy sportowców, sędziowanie, przeprowadzanie zajęć sportowych (np. lekcji WF), prowadzenie zgrupowań sportowych, organizacja pracy klubów sportowych, wyszukiwanie talentów itd. (zależy to od wykonywanego zawodu).

Jeśli idzie o wymagania i predyspozycje to w poszczególnych zawodach z tej grupy są one oczywiście zróżnicowane. Najczęściej zawody te wiążą się z aktywnością fizyczną i dużą sprawnością sportową. Dużą rolę odgrywa dobry refleks, prawidłowa koordynacja wzrokowo ruchowa, dobra motywacja do pracy, wytrwałość, cierpliwość, odporność na rozmaite presje i stres, duża odporność emocjonalna i samokontrola itd.

- **Sportowiec zawodowy (predyspozycje):** zdolności manualne, ruchowe, koordynacja,

wytrzymałość psychiczna, wytrzymałość fizyczna. Ponadto: wytrwałość, cierpliwość, samodyscyplina, koncentracja uwagi, szybkość decyzji.

- **Nauczyciel wychowania fizycznego (predyspozycje):** zdolności manualne, ruchowe, koordynacja, zdolności werbalne (słowne), zdolności społeczne, uzdolnienia w procesie percepcji (z. biurowe), wytrzymałość psychiczna, wytrzymałość fizyczna. Ponadto: talent pedagogiczny, intuicja, umiejętność motywowania innych do działania, dobra pamięć, dar obserwacji, spostrzegawczość, energiczność działania, wytrwałość, cierpliwość.

12. ZAWODY ARTYTYCZNE

Zawody artystyczne to zawody do nauki których (i późniejszego ich wykonywania) nieodzowne są odpowiednie zdolności np. muzyczne, plastyczne itp. Zdolności takie można rozwijać, niemniej istotne jest tu posiadanie pewnego zadatku w postaci tzw. talentu w określonej dziedzinie. Zawody te związane są z szeroko rozumianą sztuką plastyczną, a także konserwacją dzieł sztuki. Mieszczą się tu również profesje artystyczne związane ze światem muzyki i tańca oraz powiązane ze sztuką teatralną i filmową. Opis predyspozycji nie jest tu chyba potrzebny ponieważ potocznie wyobrażenia o tym czego się wymaga od przyszłego np. artysty malarza (talentu plastycznego, zmysłu estetycznego, odpowiednich cechy osobowości np. upor, cierpliwości, samodyscypliny, wytrwałości itp., umiejętności odwzorowywania rzeczywistości, chęci tworzenia itd. itp.) są przeważnie trafne. Ponadto grupa zawodów tego typu jest zróżnicowana. Warto więc sprawdzić potrzebne predyspozycje w zawodach dla was interesujących.

13. ZAWODY MUNDUROWE (POLICJA, WOJSKO, STRAŻ POŻARNA ITP.).

W grupie tej znajdują się zawody związane z utrzymaniem bezpieczeństwa i służbami ochrony. W zawodach tych często wykonuje się czynności ryzykowne, wymagające odwagi, sprawności fizycznej, wytrzymałości, umiejętności posługiwania się specjalistycznym i charakterystycznym dla określonych zawodów sprzętem. W związku ze specyfiką tych profesji wymaga się dobrego stanu zdrowia i odpowiednich dla określonych zawodów cech osobowości np. umiejętności organizacji i kierowania ludźmi, odwagi i wytrwałości w dążeniu do celu, wytrzymałości na długotrwały wysiłek, podzielności uwagi, umiejętności szybkiego i trafnego podejmowania decyzji, umiejętności logicznego myślenia i przewidywania skutków wydawanych decyzji i podejmowanych działań, odporności emocjonalnej itp.

- **Strażak (predyspozycje):** zdolności techniczne, zdolności manualne, ruchowe, koordynacja, wyobrażenia przestrzenna, wytrzymałość psychiczna wytrzymałość fizyczna. Ponadto: refleks, spostrzegawczość, odwaga, wytrwałość, podzielność uwagi, umiejętność pracy zespołowej.
- **Żołnierz (predyspozycje):** zdolności podobne jak wyżej. Ponadto: odpowiedzialność, odwaga, refleks, koncentracja i podzielność uwagi.
- **Policjant (predyspozycje):** zdolności manualne, ruchowe, koordynacja, zdolności werbalne (słowne), zdolności społeczne, wytrzymałość psychiczna, wytrzymałość fizyczna. Ponadto: refleks, spostrzegawczość, odwaga, wytrwałość, podzielność uwagi, umiejętność pracy zespołowej itd.

14. ZAWODY MEDYCZNE

Lekarze różnych specjalności, pielęgniarki, fizjoterapeuci, farmaceuci – wszystkie te zawody łączy jedna cecha: chęć niesienia pomocy innym ludziom. Mówiąc inaczej, osoby wybierające zawody z tej grupy, oprócz wielu innych predyspozycji powinny wykazywać chęć pomocy innym ludziom, umieć nawiązywać prawidłowe kontakty z innymi. Bo chory to nie tylko pacjent którego trzeba wyleczyć, ale przede wszystkim człowiek którego, często, trzeba pocieszyć. Ważna jest tu dobra spostrzegawczość (obserwowanie objawów chorobowych), dobra pamięć, staranność i systematyczność, opanowanie i zrównoważenie (choremu należy zapewnić spokojną atmosferę). Ważne jest także poczucie odpowiedzialności i zaradność (podejmowanie ważnych decyzji dotyczących pacjenta), skłonności opiekuńcze o których była już mowa, skłonność do zachowania czystości osobistej i otoczenia. W wielu zawodach związanych z medycyną przydają się zainteresowania i uzdolnienia z zakresu biologii i chemii.

- **Technik farmaceutyczny (predyspozycje):** zdolności manualne, ruchowe, koordynacja, zdolności werbalne (słowne), zdolności naukowe (myślenie logiczne), zdolności społeczne, uzdolnienia w procesie percepcji (z. biurowe). Ponadto: zdolności językowe, dobra spostrzegawczość, uwaga skoncentrowana, dobra pamięć wzrokowa, dokładność, sumienność, cierpliwość, systematyczność.
- **Asystentka stomatologiczna (predyspozycje):** zdolności manualne, ruchowe, koordynacja wzrokowo - ruchowa, zdolności werbalne (słowne), zdolności społeczne, uzdolnienia w procesie percepcji (z. biurowe), czucie dotykowe, dobra pamięć.
- **Pielęgniarka (predyspozycje):** zdolności manualne, ruchowe, koordynacja, zdolności naukowe (myślenie logiczne), zdolności społeczne uzdolnienia w procesie percepcji (z. biurowe), wytrzymałość psychiczna, wytrzymałość fizyczna. Ponadto: dobra spostrzegawczość, pamięć: wierna i gotowa, staranność, dokładność, systematyczność, poczucie odpowiedzialność, skłonności opiekuńcze.
- **Lekarz (predyspozycje):** zdolności manualne, ruchowe, koordynacja, zdolności werbalne (słowne), zdolności naukowe (wybitne), wyobraźnia przestrzenna, zdolności społeczne (wybitne). Ponadto: dyskrecja, spostrzegawczość, dokładność, sumienność, dobra pamięć, zdolności językowe

15. NAUCZANIE, WYCHOWANIE, OPIEKA NAD INNYMI

W grupie tej pracują ludzie w zawodach które mają zadanie, mówiąc najprościej, uczyć i wychowywać. Są to przede wszystkim profesje do wykonywania których wymagane jest wykształcenie wyższe czyli ukończone studia. Pojedyncze zawody z tej grupy można zdobyć w szkole policealnej np. opiekunka dziecięca. Osoby które chciałyby wykonywać jeden z zawodów z tej grupy powinny wybierać po ukończonej szkole podstawowej szkoły średnie (licea ogólnokształcące lub technika). Uzyskana matura umożliwi dalszą edukację na studiach wyższych (np. na kierunku pedagogika, kierunkach nauczycielskich itp.). Nauczyciele i wychowawcy mają możliwość wpływania na dzieci i młodzież poprzez swoją osobowość i wiedzę. Dlatego też muszą posiadać odpowiednie predyspozycje z pośród których najważniejsze są predyspozycje społeczne. Osoby chcące pracować w tych zawodach muszą przede wszystkim lubić dzieci i młodzież, muszą być cierpliwe, elastyczne w postępowaniu z innymi ludźmi, konsekwentne i odpowiedzialne itd.

- **Opiekunka dziecięca (predyspozycje):** zdolności manualne, ruchowe, koordynacja,

zdolności werbalne (słowne), zdolności twórcze (artystyczne), zdolności społeczne, wytrzymałość psychiczna.

- **Nauczyciel (predyspozycje):** zdolności werbalne (słowne), zdolności naukowe, zdolności społeczne, uzdolnienia w procesie percepcji (z. biurowe), wytrzymałość psychiczna. Ponadto: umiejętność samokontroli, spostrzegawczość, podzielność uwagi, dobra pamięć, motywacja do samokształcenia.

Opracował: Roman Michalski

Bibliografia:

1. „Kim możesz być”, J. Greek, D. Lewis, Otwock 1992,
2. „Szkoła, Zawód, Praca”, A. Rajkiewicz, J. Budkiewicz, E. Zakościelna, J. Kączkowska, Warszawa 1969,
3. „Ocena psychologiczna pracowników”, E. Hoffman, Gdańsk 2003,
4. „Przewodnik po zawodach”, M. Wiederaszal – Bazyl i zespół redakcyjny, Warszawa 1998,
5. „Słownik Pedagogiki Pracy”, Redakcja: L. Koczniewska, T. W. Nowacki, Z. Wiatrowski, Wrocław 1986,
6. „Zawody szkolnictwa zawodowego”, K. Lelińska, M. Gruza, G. Sołtysińska, Warszawa 2005
7. Przewodnik po zawodach t. I -VII, wydanie II, Departament Rynku Pracy MGPIPS, Warszawa 2003
8. „Przewodnik po zawodach”, D. Obidniak, A Pfeiffer, M. Suliga, KOWEZiU, Warszawa 2011
9. „Karty zawodów. Mój zawód, moja przyszłość” <http://mzmp.syntea.pl/wp-content/uploads/sites/7/2016/01/Karty-zawod%C3%B3w.pdf>
10. „Zawodoznawstwo w planowaniu kariery”, K. Lelińska, Warszawa 2006, <http://www.kul.pl/files/37/www/Zawodoznawstwo2.pdf>
11. Informatory wydawane przez wydawnictwo „Perspektywy Press”

